

THEDE PALM:

Dröm och verklighet

Vår utrikesminister har nyligen förklarat att Sverige inte kan gå med i den Europeiska gemenskapen, EG. Ett sådant steg skulle negativt påverka vår suveränitet. Påståendet lär inte bli oemotsagt. Danmark är med i EG, men har Danmark därmed förlorat sin självständighet? Säg till en engelsman eller till en fransman, att deras resp hemländer inte längre är suveräna stater, och deras åsikter om svensk omdömesförmåga sjunker ännu en bit. I många stycken anpassar vi oss redan nu till EG och regeringen böjer sig, fastän knotande, för Europadomstolens domslut. Vi begär att få behålla en speciell ställning till EG, något som i längden inte kommer att bli alldeles självklart. Samtidigt håller vi oss undan från EG:s beslutsfattare, som vi inte kan påverka. Att kalla detta att slå vakt om vår suveränitet är något som måste stå för regeringens sätt att bruka orden.

Ingemar Hägglöf: **Drömmen om Europa.** Norstedts 1987

Hur det gick till då vi hamnade i denna situation har Ingemar Hägglöf berättat i sin bok "Drömmen om Europa". Den är till en mindre del en memoarbok från hans tid som svensk representant i OEEC, Organisationen för europeiskt ekonomiskt samarbetet, och i Europarådet och slutligen som ambassadör i Paris. Men det mesta handlar om alla försök, varav många misslyckade, att efter andra världskriget samla Europa i politiska eller ekonomiska samarbetsorgan. Det är en mycket skickligt gjord presentation av ett besvärligt material. Boken borde utnyttjas som lärobok för statsvetare och histori-

ker. Att den är lätt att läsa bör inte utgöra något hinder!

När Dag Hammarskjöld lämnade Sverige för FN 1953 tog Gunnar Lange så småningom över Europafrågorna inom regeringen. Utrikesminister Undén var inte intresserad. Lange var ny i sammanhanget och hade ju inte alls den auktoritet som gjort Hammarskjöld så säker. Hägglöf berättar hur olika organ och institutioner, särskilt Riksbanken, satte sig emot europeiskt samarbete i frågor, där de själva ville bestämma, och hur deras inte alltid så väl underbyggda åsikter skickades ut som direktiv till svenska representanter i nybildade europeiska organ. Givetvis var det inte Sverige som kunde hävda sig. Tvärtom, Sverige blev känt som det land som satte sig på tvären. Det dröjde år innan regeringen i Stockholm förstod hur den försvagade Sveriges ställning. Undén själv måste i ett sammanhang bestämma att Sverige inte fick stå för några reservationer. Då hade det gått långt. Men enligt Hägglöf kom omvändelsen för sent. I Västeuropa hade man blivit övertygad om att Sverige inte hade intresse för europeiskt samarbete.

En mycket intressant iakttagelse av Hägglöf i detta sammanhang är den, att det på 1950-talet "var på modet att avsky Tyskland". Per Edvin Sköld hade som finansminister vid en lunch för danska och norska statsråd talat om Västtyskland som "vår gemensamma fiende". Båda länderna hade som bekant i motsats mot Sverige haft Hitlers Tyskland som fiende, vilket man i det nya Europa sökte komma över. I socialdemokratiska kretsar i Sverige skulle man inte glömma någonting. Tidskriften Tiden publicerade rent av kritik mot att Tyskland under konser-

vativ ledning började resa sig igen. "Det tyska undret" betydde att västtyskarna arbetade sig tillbaka till en viss självständighet och till ekonomisk betydelse. Det var alltså inte så förvånande, att Per Jacobsson, då i Internationella regleringsbanken i Basel och senare chef för Internationella valutafonden i Washington kunde berätta, att hans stora misslyckande var att han aldrig lyckats få någon förståelse hos den svenska finansministern för den ekonomiska utvecklingen i Europa.

Hägglöf berättar också om det märkliga initiativ som Tage Erlander tog 1962, då han utan att meddela utrikesminister Undén — som säkerligen hade stoppat försöket — lyckades ordna en direktkontakt med general de Gaulle. Han ville förklara att Sveriges "oeuropeiska" och till synes "ofranska" utrikespolitik berodde på särskilda hänsyn till Finland. Erlanders medhjälpare blev Alvar Lindencrona, som i sin tur tog hjälp av Arvid Fred-

borg och andra. Den skrivelse, som man fick fram till generalen, besvarades inte, som det sagts i en recension av Hägglöfs bok, med en "utskällning", allraminst av kontaktmännen. Men generalen kritiserade inte utan skäl den svenska taktiken i Europasammanhang och tillrädde ett närmande till franska synpunkter, vilket just då också innebar ett fjärmande från brittiska.

Det såg också ut att kunna bli så. 1971 trodde väl de flesta att Sverige skulle söka medlemskap i EG, dock liksom just Frankrike utan varje överstatligt mål. Detta var Olof Palmes linje. Men regeringen körde över honom och med nöd och näppe lyckades Sverige få ett frihandelsavtal. Med denna dramatiska och för oss föga lyckade utgång slutar Hägglöf sin bok. Men ända in på de sista sidorna tar han vara på alla poänger: ännu gäller den gamla ordningen att det är med föga visdom som ett land styres.